

Antonio Vivaldi (1678-1741)

Il Giustino (òpera en tres actes)

Llibret de Niccolò Beregan (1627-1713)

Traducció al català de Lourdes Bigorra Cervelló

Personatges:

Anastasio—emperador de Bizanci

Arianna—esposa d'Anastasio

Giustino—un pagès, més tard emperador i gerMa de Vitaliano i d'Andronico

Leocasta—germana d'Anastasio

Vitaliano—tirà d'Àsia

Andronico—gerMa de Vitaliano, amant de Leocasta

Amanzio—general bizantí

Polidarte—capità de Vitaliano

SINFONIA

ATTO PRIMO

SCENA PRIMA

Luogo maestoso apparecchiato per la solenne incoronazione d'Anastasio Imperadore, e per li suoi sponsali con l'imperadrice Arianna.

Anastasio, Arianna assisi sopra trono imperiale, corteggio di Prencipi, Cavalieri, Guardie, e Popolo, coro di trombe, e timbani su la scena; e poi Amanzio.

ARIANNA

Febo, che non mai stanco
sovra carro di luce
i secoli volanti a noi ritorni,
gran sovrano de' giorni, e re degl'astri,
spargi di più bel raggio il crin, ch'è d'oro.
Splenda per man dell'Alba oltre l'usato
de' tuoi corsier la rugiadosa chioma,
or che di sagro allor l'augusta fronte
cinge a' Cesari suoi la nuova Roma.

SIMFONIA

ACTE PRIMER

ESCENA PRIMERA

Una sala majestuosa aparellada per a la solemne coronació de l'emperador Anastasio, i per a les seves noces amb l'emperadriu Arianna.

Anastasio i Arianna estan asseguts al tron imperial; seguici de prínceps, cavallers, guàrdies i poble; sobre l'escenari, cor de trompetes i timbals; després, Amanzio.

ARIANNA

Febus, tu que, sense cansar-te mai,
amb el teu carro de llum
ens retornes les edats fugisseres,
gran sobirà dels dies i rei dels astres,
escampa els rajos de l'or dels teus cabells.
Que l'alba faci resplendir, amb esclat més viu,
les lluents crineres dels teus corsers
avui que la nova Roma cenyeix
amb llorer sagrat l'august front dels seus Cèsars.

ANASTASIO

Da questa man, che al mio destin dà legge
prendo dell'orbe il freno;
ma più di Roma, e più dell'orbe intero
di quel'occhi, onde avvampo,
dall'amante mio cor s'apprezza un lampo.

DUETTO COL CORO**ANASTASIO**

Viva Arianna, e'l suo bel core!
Questo scettro, e questo soglio
figli son d'un caro amore.

CORO

Viva Arianna, e'l suo bel core!

ARIANNA

Bella pace scendi a noi,
e l'augusto eccelso nodo
stringan lieti i geni suoi.

CORO

Bella pace scendi a noi.

AMANZIO

Ah mio sovrano Augusto, or che di sangue
fumano le campagne, e d'ossa sparte
va seminando il suol, che fai? Che pensi?
Già l'Bosforo è in catena, e se più tardi
vedrai per man di Vitaliano audace
Bisanzio imprigionato: ah non sia vero,
che mentre il grande impero omai vacilla
ad Anastasio il forte,
cangin teneri vezzi, e molli amori
in cipressi funesti i verdi allori.

ARIANNA

E doverà delle mie nozze il giorno
funestarsi col sangue?

ANASTASIO

Rasserena il bel ciglio:
il primo dì, che mi conduce al soglio
con mie vittorie ancor più illustre io voglio.

ANASTASIO

Amb aquesta mà, que dicta la sort del meu destí,
prenc les regnes de l'orbe;
però, per al meu cor enamorat,
més que Roma i més que el món sencer,
una sola mirada d'aquests ulls que l'inflamen
és un do més preuat.

DUET AMB EL COR**ANASTASIO**

Llarga vida a Arianna i al seu noble cor!
Aquest ceptre, aquest tron
són fills d'un tendre amor.

COR

Llarga vida a Arianna i al seu noble cor!

ARIANNA

Que la pau davalli fins a nosaltres,
i que els seus alegres dons segellin
aquest lligam solemne i sagrat.

COR

Que la pau davalli fins a nosaltres.

AMANZIO

August sobirà meu, ara que els camps
fumegen de sang i que la terra
està sembrada d'ossos, què faràs? En què penses?
El Bòsfor ja està encadenat, i si trigues gaire,
veuràs Bizanci empresonada
per la mà de l'audaç Vitaliano:
que els déus ens guardin, ara que l'imperi trontolla,
de veure que els verds llorers
del poderós Anastasio,
es converteixen en xiprers funestos.

ARIANNA

El dia de les meves noces
ha de tenyir-se de funesta sang?

ANASTASIO

Que els teus ulls recuperin la serenor:
vull que aquest dia que em porta fins al tron
sigui encara més gloriós gràcies a les meves victòries.

AMANZIO

Il barbaro nemico
un messaggier t'invia.

ANASTASIO

Venga, ed esponga.

SCENA SECONDA

Polidarte con seguito, e li sudetti.

POLIDARTE

Vitaliano, il di cui nome vola
d'Alcide oltre le mete
a te l'armi deposte offre la pace,
se la bella Arianna
al suo letto regal ceder ti piace.

ARIANNA

(O iniquo!)

AMANZIO

(O temerario ardire!)

ANASTASIO

Riedi tosto, o messaggio, e di a quell'empio,
che un uom della Bitinia, un vil pirata
non è degno d'Augusta. Esangue al suolo
caderà quel superbo, e sù l'arena
mi pagherà del folle ardir la pena.

POLIDARTE

Cesare hai troppo acceso
dall'ira il forte cor: meglio risolvi.

ANASTASIO

Vanne, e sappia il fellon, ch'Augusto offeso
già desta il suo furor, già il brando afferra.

POLIDARTE

Chi la pace ricusa avrà la guerra.
(*parte col seguito.*)

ARIANNA

Ah caro sposo,
frena il nobile ardore, e ti rammenta,
che l'espone al periglio
con tè stesso l'impero
non è mai di virtù sano consiglio.

AMANZIO

El bàrbar enemic
t'envia un missatger.

ANASTASIO

Que vingui, i que s'expliqui.

ESCENA SEGONA

Polidarte amb el seu seguici i els anteriors.

POLIDARTE

Vitaliano, el nom del qual
vola més enllà de les columnes d'Hèrcules,
deposa les armes i t'ofereix la pau
si tu, a canvi, acceptes cedir-li
la bella Arianna per al seu llit reial.

ARIANNA

(Oh, infame!)

AMANZIO

(Oh, insolència temerària!)

ANASTASIO

Afanya't, missatger, ves a dir al malvat
que un home de Bitínia, un vil pirata,
no és digne d'una emperadriu.
L'orgullós caurà sense vida víctima dels meus cops,
i pagarà el preu de la folla gosadia al camp de batalla.

POLIDARTE

Cèsar, el teu cor és valent,
però massa inflammat d'ira: val més t'hi repensis.

ANASTASIO

Ves, i que el traïdor sàpiga que cèsar està ofès,
que ja desferma la seva còlera, i ja branda l'espasa.

POLIDARTE

Qui la pau refusa tindrà la guerra.
(*se'n va juntament amb el seu seguici.*)

ARIANNA

Ah, espòs estimat,
refrena aquest noble ardor, i recorda,
que exposar al perill
juntament amb tu tot l'imperi,
no és mai el savi consell del seny.

ANASTASIO

Dell'impero, e di tè degno non fora,
 se vil rischio opponesse
 alle vittorie mie breve dimora.
 Bella t'accheta; e a render più sicure
 le mie glorie, e del barbaro le piaghe
 volgi un sol sguardo di tue luci vaghe.

Un vostro sguardo,
 o luci arciera,
 di mille e mille
 aste guerriere
 più forza avrà.

SCENA TERZA

Arianna sola.

ARIANNA

Arianna, che pensi?
 il tuo sposo, il tuo Cesare al cimento
 lieto sen corre, e tu qui resti? Invano
 trattenermi presume
 tema di servitù, tema di morte,
 Compagna ad Anastasio io vo' la sorte.
 T'inganni, si t'inganni,
 caro sposo, se credi
 solo incontrar le contumaci schiere.
 Ho petto, ho petto anch'io
 d'oppormi alle nemiche aste guerriere.

Da' tuoi begl'occhi impara,
 labro vezzoso,
 volto amoroso,
 l'arte di ben ferir questo mio cor.
 Della mia fede, o caro,
 bella prova averai
 allor, che mi vedrai
 a punir l'empietà d'un traditor.

SCENA QUARTA

*Campagna con alberi fruttiferi.
 Giustino coll'aratro, cantando.*

GIUSTINO

Misero è ben colui che dopo nato
 quando il primo vigor se sente appena

ANASTASIO

No seria digne de l'imperi, ni tampoc de tu,
 si un miserable perill causés
 a les meves victòries una breu demora.
 Asserena't, estimada; una sola mirada
 dels teus formosos ulls faran més segures
 les meves glòries i la desfeta dels enemics.

Una mirada dels teus ulls,
 arquers de llum,
 tindrà més força
 que milers i milers
 de llances guerreres.

ESCENA TERCERA

Arianna sola.

ARIANNA

Arianna, en què penses?
 el teu espòs, el teu cèsar, corre
 feliç cap a un gran perill. I tu et quedes aquí?
 En va pretenen detenir-me
 la por de la servitud, la por de la mort,
 Vull compartir el destí d'Anastasio.
 T'equivoques, sí, t'equivoques,
 espòs estimat, si creus
 que t'enfrontaràs sol a les hosts rebels.
 Tinc prou valor, jo també tinc valor
 per oposar-me a les llances enemigues.

Dels teus bells ulls,
 llavis encisadors,
 rostre gentil,
 el meu cor ha après l'art d'encertar el tret.
 Tindràs la millor prova
 de la meva fidelitat, oh estimat,
 quan em veuràs castigar
 la perfídia d'un traïdor.

ESCENA QUARTA

*Un hort amb arbres fruiters.
 Giustino treballa amb l'arada tot cantant.*

GIUSTINO

Ben malaurat és aquell que, un cop nascut,
 quan a penes sent la primera força

fra le spine d'un campo è destinato
su l'aratro a passar di pena in pena.
O quanto meglio fora in campo armato
morte incontrar nella guerrera scena!
Vivrebbe il nome almen dopo quei giorno,
di bella gloria eternamente adorno.

Deh, perchè non poss'io, destin crudele,
o qual Cadmo novello, o qual Giasone
trar da ruvide glebe armata messe,
e cangiato in guerrier, di vil bifolco
mutar per fatal sorte
in usbergo l'aratro, in campo il solco?
Ma già Febo all'ocaso
volge l'aurea quadriga:
io qui del curvo legno
formerò duro letto a'miei riposi;
Già la notte vicina il cielo adombra;
oh, qual dolce sopore
mi lega i sensi, e le mie luci ingombra!
(*si asside sopra l'aratro.*)

Bel ristoro de' mortali
su quest'occhi spiega l'ali
dolce sonno, e vieni a me.

SCENA QUINTA

*Al suono d'allegra sinfonia s'illumina la scena, e
scende la Fortuna su maestosa machina assisa sulla
ruota, che gira, accompagnata da' suoi geni, che
portano scettri, corone, e tesori.*

SIMFONIA

GIUSTINO

Ma che penso? A che aspiro? E con chi parlo?
Penso all'onor, parlo a Giustino. Andiamo,
non mente il ciel. Questa mia destra omai
sdegna rustiche marre. Al cor rimbomba
già la tromba guerriera,
il timpano feroce udir già parmi.
Giustino, andiamo alle vittorie, all'armi.

SCENA SESTA

Leocasta inseguita da un orso, e Giustino.

és enviat a passar de pena en pena
entre les espines d'un camp empenyent l'arada.
Quin millor destí no seria trobar la mort
al camp de batalla enmig del fragor d'una guerra!
El seu nom viuria d'ençà d'aquell dia
ornat d'una glòria immortal.

Ai de mi, digues, sort cruel, perquè no puc,
com un nou Cadmus, o com un altre Jàson,
arrencar de la gleba una collita guerrera,
i d'humil llaurador transformat en soldat,
canviar, per un sortilegi del destí,
l'arada en armadura, i els solcs, en camp de batalla?
Però Febus ja dirigeix
la quadriga cap a l'ocàs:
d'aquesta fusta retorçada
faré un llit dur per al meu repòs;
La nit ja s'acosta i enfosqueix el cel;
oh, quin sopor tan dolç
em lliga els sentits i m'enterboleix els ulls!
(*s'asseu sobre l'arada.*)

Bell repòs dels mortals,
desplega les ales sobre els meus ulls,
dolça son, i vine a mi.

ESCENA CINQUENA

L'escena s'il·lumina mentre sona una alegra simfonia. La
deessa Fortuna, asseguda sobre una majestuosa Maquina,
sobre la roda, que gira, acompanyada d'un seguici de
genis, que porten ceptres, corones i tresors.

SIMFONIA

GIUSTINO

Però, què penso? A què aspiro? I amb qui parlo?
Penso en l'honor. Parlo a Giustino. Som-hi,
el cel no pot mentir! Que la meva mà rebutgi
ara mateix les rústiques aixades. Dins el meu cor
ja ressona la trompeta guerrera,
ja em sembla sentir el timbal feroç.
Giustino, som-hi! A la victòria, a les armes!

ESCENA SISENA

Leocasta, perseguida per un os, i Giustino.

LEOCASTA

Cieli! Numi! Soccorso!

GIUSTINO

Cessi il vano timor, cessin le grida.
Cedi al mio braccio;
invan ti scuoti, invano
resister presumi.

(abatte l'orso.)

LEOCASTA

O Numi!
Cadde la belva estinta.
a te di questi boschi
ignota Deità. Nume selvaggio,
questo mio cor divoto
su l'ara del mio sen consacro in voto.
Ma di': qual sei? (Che volto!)

GIUSTINO

Un'uom son io vago d'eroiche imprese,
e, contro l'empia fera
della gloria il desio solo m'accese.

LEOCASTA

Del Cesare latino
son'io l'augusta suora. All'alta regga
tu meco volgi il passo.
Colà sorte migliore
renda mercè più degna al tuo valore.

GIUSTINO

Verrò, donna sublime, ove t'aggrada,
benchè del re non curo
il favore incostante,
ch' a se stessa è virtù premio bastante.

LEOCASTA

Nacque al bosco, e nacque al prato,
pria che fosse coltivato
ogni fior, ch'oggi si vede
pompa far di sua beltà.
Così ancora il tuo valore,
se dal campo uscirà fuore
delle palme un giorno erede,
pien di fasto anch'ei sarà.

LEOCASTA

Cel! Déus! Auxili!

GIUSTINO

Que cessi l'esglai, és en va, que cessin els crits.
Cedeix a la força dels meus braços;
en va et regires,
en va pretens resistir.

(mata l'os.)

LEOCASTA

Oh, Déus!
La fera cau a terra, inanimada.
A tu, desconeguda deïtat
d'aquests boscos, Déu silvestre,
consagro el meu cor devot com a ofrena
sobre l'altar del meu pit.
Però, digues, qui ets? (Quin rostre tan bell!)

GIUSTINO

Un home assedegat d'empreses heroiques.
Contra aquesta fera cruel
només el desig de glòria ha donat força al meu braç.

LEOCASTA

Jo sóc l'augusta germana
de l'emperador de Roma.
Vine amb mi al palau reial.
I que allà un destí millor
atorgui al teu valor una recompensa més digna.

GIUSTINO

Aniré on em demanes, dona sublim,
si bé no anheló
el favor inconstant del rei,
ja que, per si sola, la virtut ja és un premi prou gran.

LEOCASTA

Totes les flors que avui veiem
orgulloses de la seva bellesa,
van néixer al bosc, van néixer al prat,
abans de ser cultivades.
Talment, el teu valor,
si abandona els camps,
algun dia mereixerà la palma del vencedor,
i també lluirà ple d'esplendor.

SCENA SETTIMA

Camera. Arianna e Amanzio..

ARIANNA

Amanzio.

AMANZIO

Alta regina.

ARIANNA

Allor, che d'atre bende
cinta la nera fronte
vedrassi in ciel la notte,
teco, o duce sovrano,
del mio sposo guerrier seguir vo' l'orme.

AMANZIO

Mi son legge i tuoi cenni.
La vittoria è sicura,
or che all'indegno, e all'armi sue rubelle
guerra faran degl'occhi tuoi le stelle.

SCENA OTTAVA

Anastasio, Andronico da donna, e detti.

ANASTASIO

Io t'offro, Augusta,
questa real donzella,
figlia a Costanzo il Grande,
che lungo tempo di Cilicia il regno
per l'impero sostenne
contro di Vitaliano, or lieta sorte
gl'aprì scampo alla fuga, e qui sen venne.

ARIANNA

Signor, gradito è il dono
al par d'ogni tesoro.
Bella, serena il ciglio.
Sarà scudo al tuo onor l'augusto alloro.

ANDRONICO

Magnanima Arianna,
dopo il turbine audace
di sì gravi sventure,
più bella spero nel mio cor la pace.

ESCENA SETENA

Estança. Arianna i Amanzio.

ARIANNA

Amanzio.

AMANZIO

Noble senyora.

ARIANNA

Quan la nit aparegui al cel
amb el negre front cenyit
d'obscures benes,
amb tu, general suprem,
vull seguir les passes del meu espòs guerrer.

AMANZIO

Els teus designis són llei.
La victòria és segura
ara que els astres dels teus ulls
han declarat la guerra
a l'indigne enemic i al seu exèrcit rebel.

ESCENA VUITENA

Anastasio, Andronico vestit de dona i anteriors.

ANASTASIO

T'ofereixo, emperadriu,
aquesta donzella reial,
filla de Costanzo el Gran,
que durant tant de temps defensà
per al bé de l'imperi, el regne de Cilícia
contra Vitaliano; una felix sort
li ha permès fugir, i fins aquí ha volgut venir.

ARIANNA

Senyor, agreixo el present
com un preuat tresor.
Noia, apaivaga el neguit.
El llorer imperial serà l'escut del teu honor.

ANDRONICO

Magnànima Arianna,
després del gran trasbals
de tan greus desventures,
més gran sarà la pau dins del meu cor.

ARIANNA

Vieni a Leocasta, alla germana eccelsa
dell'amato mio sposo;
e dona al stanco pi èqualche riposo.

ANASTASIO

Vanne con la mia sposa, e tū mia cara,
or che altrove mi chiama empio rubelle
fammi sperar, ch'amore
serbi l'imgo mia nei tuo bel core.

ARIANNA

Sole degl'occhi miei,
l'idolo mio tu sei,
e quel tuo volto amabile
tutto è scolpito in me.
Quel fulgido splendore,
ch'in sen m'accende il core
è tanto, e sì adorabile,
ch'io vivo sol per te.

ANASTASIO

Già s'avanza la notte, e le nemiche
schiere d'uopo assolir. Servan gl'orrori
d'inciampo a gl'empi, a noi di scorta.

AMANZIO

Freme pien di coraggio
ogni guerriero, e vuole
dar tributi di palme al nuovo sole.

ANASTASIO

Vanne dunque, mio fido, e l'impazienti
turbe prepara al meditato assalto,
ch'io men vado a Leocasta, e fra momenti
teco sarò nelle schierate genti.

AMANZIO

La gloria del mio sangue,
sento, ch'oppresso langue
un crudel traditor fiero, e spietato.
Spero, che possa tanto
della mia fede il vanto,
che basti ad arrestar perfido fato.

ANASTASIO

Corro all'impresa, e dell'orgoglio insano,
che tanto ardir nell'empio seno accoglie

ARIANNA

Vine amb mi a les estances de Leocasta,
l'excelsa germana del meu estimat espòs,
i dona repòs als teus peus cansats.

ANASTASIO

Ves amb la meva esposa; i tu, estimada,
ara que un rebel impiu em fa anar a altres llocs,
dona'm l'esperança que el teu bell cor
conservarà la meva imatge.

ARIANNA

Tu ets l'únic sol
dels meus ulls, estimat,
el teu rostre amable
està tot esculpit dins meu.
La fúlgida resplendor
que dins el pit m'encén el cor
m'és tan, tan adorable,
que només visc per tu.

ANASTASIO

La nit ja avança, és el moment d'assaltar
les tropes enemigues. Que les tenebres siguin
obstacle per a l'enemic i escut per a nosaltres.

AMANZIO

Tots els guerres palpiten
plens de valor, i desitgen
oferir al nou dia les palmes dels vencedors.

ANASTASIO

Ves, fidel amic, i prepara per a l'assalt
les nostres tropes impacients,
jo m'acomiaré de Leocasta, i en un moment
seré amb tu entre els combatents.

AMANZIO

La glòria de la meva sang,
serà veure patir, oprimit, encadenat,
un cruel traïdor sense pietat.
Espero que la virtut esclatant
de la meva fidelitat serà prou forta
Per aturar un pèrfid destí.

ANASTASIO

Corro a la batalla, i de l'orgull foll
que alberga dins el pit tan gran audàcia

spero al piè d'Arianna
depositar le trionfate spoglie.

Vedrò con mio diletto
l'alma dell'alma mia,
il core del mio cor pien di contento.
E se dal caro oggetto
lungi convien, che sia,
sospirerò, penando ogni momento

SCENA NONA

Leocasta, Giustino ed Andronico

LEOCASTA

Oh! come volontier ti stringo al seno,
vergine eccelsa. in questa reggia avrai
posa all'afflitto cor.

ANDRONICO

Quanto gradite
son le sventure mie, se mi fan degna
d'inchinar il tuo merto. (Ah caro amore
con quei bei rai tu mi ristori il core.)

SCENA DECIMA

Anastasio, e detti.

ANASTASIO

Del greco impero a i danni
stanca non è la sorte. Avversa, e cruda
freme sul nostro capo.
Già di barbara turba
fatta è preda Arianna.

LEOCASTA

Oh ciel! Che sento!
Frena il duolo, o Signor. Erasto il forte
con le prore temute ingombra i mari.
Su le rostrate navi al fier tiranno
farà guerra improvvisa, e quest'eroe,
che prode in mio soccorso
lottando con le belve
sbranò i mostri più crudi entro le selve,
al tuo piede presento.

espero dipositar ben aviat
als peus d'Arianna la despulla triomfant.

Veuré amb mil delícies
l'ànima de l'ànima meva,
el cor del meu cor, ple de joia.
I si de l'objecte estimat
m'he de separar, en tot moment
els sospirs expressaran la meva pena.

ESCENA NOVENA

Leocasta, Giustino i Andronico

LEOCASTA

Oh! Amb quin delit t'estrenyo contra el pit,
noble donzella. En aquest palau,
el teu cor afligit podrà trobar repòs.

ANDRONICO

Quants encisos em porten
les meves desventures si em fan digna
de venerar el teu mèrit. (Ah, dolç amor,
em reconfortes el cor amb la teva formosa mirada.)

ESCENA DESENA

Anastasio i anteriors.

ANASTASIO

El destí no es cansa mai
d'aferissar-se contra l'imperi grec.
Malvat i cruel, rugeix sobre el nostre cap,
Arianna ja és presonera
de la salvatge turba.

LEOCASTA

Oh, cel! Què sento!
Modera el dolor, Senyor. El valerós Erast
domina els mars amb les seves temudes naus.
Ben aviat llançarà un combat sorpresa
contra el feroç tirà. Als teus peus presento
aquest heroi que, burlant-se de la por,
per socorre'm a mi va lluitar contra les feres
i va occir els monstres
més cruels dels boscos.

ANASTASIO

Molto ti devo.

Mio cavalier sarai: di fino usbergo
vo' che s'armi quel forte.

GIUSTINO

In tua difesa incontrerò la morte.

SCENA UNDICESIMA

Leocasta, Giustino, e Andronico

GIUSTINO

Gran signora, ove il Fato
col tuo favor m'invita, io pien d'ardire
già volgo il piede, e spero
mirar nel mio ritorno,
del tuo don più fastoso il greco impero.

Allor che mi vedrò
cinto di palme al trono,
dirò, che sarà dono,
più grato al cor per te.
E se mai caderò
al mio sovrano innante,
vedrassi il cor spirante
tutto costanza e fè.
(parte.)

SCENA DODICESIMA.

Andronico solo.

ANDRONICO

Lacci, ch'imprigionate
la natia libertà di questo crine
un portento d'amor in voi celate.
Andronico sonio di Vitaliano
il guerriero germano,
che di Leocasta amando
le due luci omicide
chiudo tra finte spoglie
in sembianza di Jole, alma d'Alcide.
M'arise al primo incontro amica sorte
no'l so negar; ma questa
difesa a me funesta
nel più chiaro seren di due pupille
mi fa temer mille naufragi, e mille.

ANASTASIO

T'ho agraeixo molt.

Seràs el meu cavaller:
doneu la millor armadura a quest valent.

GIUSTINO

Per defensar-te m'enfrontaré a la mort.

ESCENA ONZENA

Leocasta, Giustino i Andronico

GIUSTINO

Noble senyora, arreu on el destí
m'envii en favor teu, ple de coratge
dirigiré les meves passes; i en tornar-ne
espero veure l'imperi grec
més gloriós encara pel teu favor.

Quan me veuràs dirigint-me
al tron, amb el cap cenyit de llorer,
diré que aquell favor
m'és més car perquè ve de tu.
I si caic davant del meu sobirà,
en el moment d'expirar
només hi haurà dins el meu cor
constància i fe.
(se'n va.)

ESCENA DOTZENA

Andronico sol.

ANDRONICO

Llaços que empresoneu
la natia llibertat d'aquesta cabellera
gardeu dins vostre un amor prodigiós.
Jo sóc Andronico, el germà guerrer
de Vitaliano,
que, per amor
als ulls fatals de Leocasta,
oculto sota aquestes robes fingides,
amb l'aparença de Íole, l'ànima d'Hèrcules.
Una feliç sort em va somriure
en la primera trobada, no ho nego; però aquest
obstacle tan funest per als meus desigs
enmig del blau serè de dues pupil·les,
em fa témer mil naufragis, i mil més.

E pur dolce ad un'anima amante
poter dire, ma senza timore,
a un bel volto, io moro per te.
il vedere l'amato sembiante
senza nube di sdegno o rigore
fa sperare più facil mercè.

SCENA TREDICESIMA

*Vasta pianura sotto Costantinopoli ingombrata dal
grande accampamento di Vitaliano.
Vitaliano, e soldati, poi Polidarte con Arianna
prigioniera.*

VITALIANO

All'armi, o guerrieri!
Bisanzio ci aspetta.
Già stringo la spada,
già corro al cimento,
non ha più riparo
la nostra vendetta.

POLIDARTE

Signor, t'arrese il Fato; il greco Augusto
che rifiutò la pace,
guari non è, ch'al nostro campo invitto
recò notturno assalto. Al fier contrasto
piegò l'oste nemica, e per mia sorte
predai donna sublime,
a cui non lieve stuol servia di scorta.
Questa in segno di fede,
qui traggio umil di Vitaliano al piede.

VITALIANO

Amor! Cieli! Che miro? Ah son pure queste
le bramate sembianze
d'Arianna, che adoro!

ARIANNA

Non ti vantar superbo,
che sia base al tuo piè la mia sventura,
che d'un empio il gioir passa, e non dura.

VITALIANO

Dell'impero del mondo
io trionfai, già il vedi;

Que dolç és per a una ànima enamorada
poder dir, però sense temor,
a un bell rostre: moro per tu.
Veure l'esguard estimat
sense una ombra de desdeny, ni d'aspror,
fa esperar que sigui més fàcil la recompensa.

ESCENA TRETZENA

Una gran plana als afores de Constantinoble, ocupada en
tota la seva extensió pel gran campament de Vitaliano.
Vitaliano i soldats; després, Polidarte amb Arianna
presonera.

VITALIANO

A les armes, guerrers,
Bizanci ens espera.
Ja brando l'espasa,
ja m'apresso al cruel combat;
la nostra venjança
no pot esperar més.

POLIDARTE

Senyor, el destí et somriu;
l'emperador grec que va rebutjar la pau,
no és lluny d'aquí, ja que el nostre camp invicte
ha assaltat durant la nit. Lluitant amb ardor
hem subjugat l'host enemiga, i per sort meva,
he arrestat una dona sublim,
a qui un estol ben nombrós feia d'escorta.
Com a penyora de fidelitat,
la porto, amb humilitat, als peus de Vitaliano.

VITALIANO

Amor! Oh, Cel! Què veig?
Que potser no són els seus trets,
els d'Arianna, a qui jo adoro!

ARIANNA

No et vantis, home superb,
de tenir sota els teus peus la meva desventura,
que la joia d'un impiu aviat caduca, i no dura.

VITALIANO

En el domini del món
he triomfat, com ja has vist:

ma quel tuo ciglio altero
di me più assai trionfa;
quindi al tuo piede io getto
la mia vittoria, e seco
per inalzarti al talamo, ed al trono
t'offro una man, che ti dà un mondo in dono.

ARIANNA

Offrine un altro,
che le mie brame adempia.

VITALIANO

E qual fia questo?

ARIANNA

La tua morte, o la mia.

VITALIANO

E tanto dunque ardisce
il tuo sdegno, superba?
Ti sovvenga Arianna,
che tutto può ottenere, cui tutto lice.

ARIANNA

Su via, tiranno, adempi
d'un vincitor feroce
tutte l'inique brame. Il piè mi cinga
la più vile catena.

VITALIANO

I miei prieghi?

ARIANNA

Non gl'odo.

VITALIANO

La mia forza?

ARIANNA

La sprezzo.

VITALIANO

Fra vincitrici squadre un re la chiede.

ARIANNA

Alle squadre, ed al re l'onor risponde,
condannando l'ardir.

però el triomf dels teus ulls altius
sobre mi és encara més gran;
per tant, llanço als teus peus
la meva victòria, i per guiar-te
al tàlem nupcial i al tron
t'allargo una mà que t'ofereix l'univers.

ARIANNA

Ofereix-me una altra cosa
que pugui sadollar els meus desigs.

VITALIANO

I quina hauria de ser?

ARIANNA

La teva mort, o la meva.

VITALIANO

Fins tan lluny arriba
el teu desdeny, dona orgullosa?
Recorda, Arianna,
que aquell a qui tot està permès pot obtenir-ho tot.

ARIANNA

Afanya't, tirà, a satisfer
els execrables desigs
d'un vencedor feroç. Que la més vil
cadena em ceneixi els peus.

VITALIANO

I els meus precés?

ARIANNA

No els escolto.

VITALIANO

I la meva força?

ARIANNA

La menyspreo.

VITALIANO

Envoltat de tropes victorioses, un rei et fa aquesta
demanda.

ARIANNA

L'honor respon a les tropes i al rei,
mentre en condemna la temeritat.

VITALIANO

Pensa, Arianna

ARIANNA

Che moglie son.

VITALIANO

Che il forte

ARIANNA

Vinta mi vuol, lo so, Ma non già vile.

VITALIANO

Vedi

ARIANNA

Che sono offesa.

VITALIANO

Ch'io son

ARIANNA

Si, Vitaliano.

VITALIANO

E tu

ARIANNA

Arianna, colei,
che più sempre amerà nel caro sposo
una povera sorte,
che in un barbaro core
le vaste offerte, e'l temerario ardore.

VITALIANO

(Ah più soffrir non deggio!)
Polidarte, ritogli
quest'ingrata al mio sguardo;
ma no, teco qui resti, e pensi intanto,
se giova più al suo core
solcar un mar di gioja, o un mar di pianto.

Vanne sì, superba, va,
che per te non ho pietà,
se per me non senti amor.
Aspe sordo e duro scoglio
Esser voglio
Per punire il tuo rigor.

VITALIANO

Pensa, Arianna...

ARIANNA

Que estic casada.

VITALIANO

Que el més fort...

ARIANNA

Em vol veure vençuda, ho sé, però no vil.

VITALIANO

Mira...

ARIANNA

Que m'han ofès.

VITALIANO

Que jo sóc...

ARIANNA

Sí, Vitaliano.

VITALIANO

I tu...

ARIANNA

Arianna, aquella
que sempre estimarà més
el míser destí de l'espòs estimat,
que les rutilants propostes
i l'ardor temerari d'un cor despietat.

VITALIANO

(Ah, prou, no he de sofrir més!)
Polidarte, emporta't
aquesta ingrata lluny dels meus ulls;
però, no, que es quedi, i que mentrestant pensi
si al seu cor més l'abellèix
solcar un mar de felicitat o un mar de laments.

Ves-te'n, dona orgullosa,
no sento gens de pietat per tu
ja que el teu cor per mi no sent amor.
Per castigar el teu menyspreu
vull ser
una serp sorda i una dura roca.

SCENA QUATTORDICESIMA

Polidarte, Arianna, Vitaliano.

VITALIANO

Olà, costei, si esponga
alle fauci temute
di quel mostro vorace,
ch'empie di folte stragi i campi intorno;
E tu su i lidi nostri
rimanti, o dispietata,
mostro di crudeltà, cibbo de'mostri.

ARIANNA

Perfido, invan si tenta
col rischio della vita un cor fedele:
M'abbandoni la terra, il ciel sia sordo,
mi manchino li Dei, sian congiurati
contro me tutti gl'astri;
alma, ch'è forte,
pria che mancar di fé, manca di vita,
e pria, che amare un vile ama la morte.

Mio dolce amato sposo,
morir saprò contenta,
perché morirò fedel, morirò costante.
E tutto il dolor mio,
e' sol, che tu non senta
l'ultimo caro addio
del core amante.

ATTO SECONDO

SCENA PRIMA

Bosco aperto con veduta di vasto mare agitato da tempesta con scogli, e dirupi, e si vede nel mare una nave, che si rompe sul lido, dalla quale escono Anastasio, e Giustino.

GIUSTINO

Al dispetto dell'onde
pur calchiam queste arene, e invan tu sgridi
il destino, e la sorte;
s'arrendon questa, e quello a un'alma forte.

ANASTASIO

Dunque de'pini Achei naufraghi, e rotti
Vitaliano l'iniquo andrà fastoso?

ESCENA CATORZENA

Polidarte, Arianna, Vitaliano.

VITALIANO

Ja! Lliureu aquesta dona
a la terrible gola
d'aquell monstre voraç
que omple de cadàvers els nostres camps;
I tu, a les nostres platges,
dona despietada, monstre de crueltat,
seràs aliment de monstres.

ARIANNA

Pèrfid, intentar doblegar
un cor fidel amenaçant-lo amb la mort és feina vana:
La terra pot abandonar-me, el cel pot estar sord,
els déus poden fallar-me, tots els astres
poden conjurar-se contra meu,
que l'ànima, que és forta,
abans de mancar de fe, mancarà de vida,
i abans que estimar un home vil, estimarà la mort.

Dolç, estimat espòs meu,
sabrè morir contenta,
perquè moriré fidel, moriré constant.
I l'única causa de tot el meu dolor
és que tu no sentis
l'últim tendre comiat
d'un cor amant.

ACTE SEGON

ESCENA PRIMERA

Un bosc que s'obre oferint la perspectiva d'una gran extensió de mar agitat per la tempesta amb esculls i penya-segats; es veu una nau que atraca a la platja, de la qual baixen Anastasio i Giustino.

GIUSTINO

Malgrat les ones desfermades,
hem arribat per fi en aquestes ribes;
de res no serveix maleir la sort i el destí:
ones i destí es dobleguen davant d'una ànima valerosa.

ANASTASIO

Així doncs, el malvat Vitaliano pot vantar-se
d'haver destrossat i enfonsat els vaixells grecs?

GIUSTINO

Confida in questa destra;
forse un giorno vedrà chi ti farà guerra
nel sangue immerso
i suoi naufragi in terra.

ANASTASIO

(Quanto è invitto costui! Col suo valore
risveglia in me l'ardir.)

GIUSTINO

Quinci non lunge
mira fumare un pastorale albergo.
Colà affrettiamo il passo.
Darà solingo speco
forse lieve conforto al cor già lasso.

ANASTASIO

Amico, e qual riposo
sperar potrà quest'alma,
se il mio bene, il mio amore, il mio tesoro
prigioniera è d'un barbaro tiranno?
Ah, ch'in pensarvi sol, mi sento intanto
struggere a poco a poco in mar di pianto.

Sento in seno ch'in pioggia di lagrime
si dilegua l'amante mio cor.
Ma, mio core, tralascia di piangere
ch'il tuo pianto non scema il dolor.

SCENA SECONDA

Polidarte con guardie, e Arianna.

POLIDARTE

Quest'è la cruda spiaggia,
ove il mostro vorace
sazierà nel tuo sen l'ingorda fame,

ARIANNA

Vengano i mostri
più feroci, e più crudi; io non pavento.
Mi oppriman le catene,
non giungeranno a questo cor. La parca
non è sì spaventosa agli occhi miei,
quanto l'amor di quel fellone.

GIUSTINO

Confia en el meu braç;
potser aquell que contra tu ha declarat la guerra
un dia veurà, colgat de sang,
el seu naufragi en terra ferma.

ANASTASIO

(Quin home, res no el frena! El seu valor
desvetlla el coratge dins meu.)

GIUSTINO

Mira! No gaire lluny d'aquí,
s'eleva el fum d'una cabana de pastor.
Ens hi dirigirem amb pas veloç.
Potser en l'humil morada
el cor cansat trobarà un lleu confort.

ANASTASIO

Amic, quin repòs
pot ja esperar aquesta ànima,
si la meva estimada, el meu amor, el meu tresor,
és presonera d'un bàrbar tirà?
Ah, només de pensar-hi, em sento defallir
i enfonsar-me a poc a poc en un mar de llàgrimes.

Sento que, dins del pit, el meu cor amant
s'ofega sota una pluja de llàgrimes.
Però, cor meu, deixa de plorar,
perquè el teu lament no m'amoroseix el dolor.

ESCENA SEGONA

Polidarte amb uns guàrdies i Arianna.

POLIDARTE

Aquesta és la platja cruenta
on el monstre voraç
sadollarà en el teu pit la seva fam insaciable.

ARIANNA

Que vinguin els monstres
més feroços, més cruels; no m'espanten.
Que les cadenes m'oprimeixin,
no podran subjugar el meu cor. Als meus ulls,
la parca és menys horrible,
que l'amor d'aquell miserable.

POLIDARTE

Costei, che di macigno ha l'alma in seno,
s'incateni a quel sasso.

(Alle guardie, che vanno ad incatenarla nell'atto, che canta l'aria).

È giusto al fin, che pèra
lacerato da un mostro un cor di fera.

Ritrosa bellezza
o poco s'apprezza
o sorte non ha.
Vago volto, ch'innamora
s'è crudele a chi l'adora,
merta sdegno, e non pietà

SCENA TERZA.

*Vedrassi da lontano a poco a poco sorgere dal mare
spaventoso mostro, qual nuotando si avvicina allo
scoglio. Arianna incatenata allo scoglio, e Giustino che
sopraviene.*

ARIANNA

Numi, che il ciel reggete,
con destra onnipotente
per pietà soccorrete un'innocente.

(il mostro và per ascendere lo scoglio.)

GIUSTINO

Quali strida funeste, e quai lamenti
fra quest'orride balze
mi ferì l'udito?
Ma qual orrendo,
e spaventoso mostro,
terror di questi lidi, esce dall'onde?

ARIANNA

Cavaliere, donami aita.

GIUSTINO

In tua difesa
esporrò a mille morti or la mia vita.
(Principia la battaglia col mostro.)
Invan te stesso vibri;
non conosco timor, benché mi assaglia
il mostro di Erimanto,

POLIDARTE

Que aquesta dona amb l'ànima de pedra
sigui encadenada en aquella roca.

*(Als guàrdies, que comencen a encadenar-la en el moment
en què es disposa a cantar l'ària).*

És ben just que un cor de fera
mori lacerat per un monstre.

Una bellesa esquiva,
o rebaixa el seu orgull
o s'exposa a un destí funest.
Un formós rostre que enamora,
si és cruel amb qui l'adora,
mereix menyspreu, i no pietat.

ESCENA TERCERA

Al lluny, es veu sorgir del mar, de mica en mica, un
monstre aterridor que s'acosta a la roca nedant. Arianna
està encadenada a l'escull, després arriba Giustino.

ARIANNA

Déus, que regneu als cels
amb braç omnipotent,
per pietat, socorreu una innocent.

(el monstre comença a enfilar-se per la roca.)

GIUSTINO

Quins esgarips funestos, quins laments,
entre aquests esgarifosos precipicis
m'han ferit les orelles?
Però, quin monstre esglaiador,
quin monstre abominable,
terror d'aquestes ribes, sorgeix de les ones?

ARIANNA

Bon cavaller, ajuda'm.

GIUSTINO

A mil morts exposaré la meua vida
per defensar-te.
(Comença a lluitar amb el monstre.)
En va t'abraones sobre meu;
ignoro la por, encara que m'assalti
el monstre d'Erímant,

o il Piton di Tessaglia.
Lascia, o donna, i singulti, e più sereno
lampeggi nel tuo volto
il divino splendore.
(Scioglie Arianna)

ARIANNA

Respiro, e tutto io deggio al tuo valore.

GIUSTINO

Ma chi sei tù, che in sì remota parte
destinò rea fortuna
d'un mostro a satollar la ingorda fame?

ARIANNA

Di Augusto la consorte.
Il tuo brando guerrier tolse alla morte.

GIUSTINO

Tu Arianna, il di cui piede
bacia l'orbe vassallo? O quanto degni
sono di eccelsi allori i fasti miei,
se per il mio favor salva tu sei.

SCENA QUARTA

Anastasio, e detti.

ANASTASIO

Traveggo, o pur la mente
và sognando fantasmi? È questo il volto
del bell'idolo mio?

ARIANNA

Numi, che miro! Oh Dio!
Son queste del mio sposo
l'adorate sembianze?

DUETTO

ARIANNA, ANASTASIO

Mio bel tesoro, mia dolce speme
per gioja del mio core
per fasto del mio amore
tornami in seno.
Cessate, o pene, vanne, o martoro.
a me, mio ben,
per te ride il sereno.

o la pitó de Tessàlia.
No ploris més, dona, i que en el teu rostre
resplendeixi més serena
la teva esplendor divina.
(Deslliga Arianna)

ARIANNA

Sóc viva, i ho dec només al teu valor.

GIUSTINO

Qui ets, tu, que fins a tan remota contrada
t'ha portat el cruel destí
per sadollar la fam insaciable d'un monstre?

ARIANNA

La teva espasa invencible acaba d'arrencar
d'una mort segura l'esposa del cèsar.

GIUSTINO

Tu ets Arianna, a qui tot l'orbe
és vassall i besa els peus? Oh, ben dignes són
d'excelsos llorers les meves gestes
si gràcies al meu valor t'has salvat!

ESCENA QUARTA

Anastasio i anteriors.

ANASTASIO

M'enganyen els ulls, o és la ment
que somia fantasies? És aquest el rostre
de la meva estimada?

ARIANNA

Déus, què veig! Oh, cel!
És aquesta la fesomia
del meu espòs adorat?

DUET

ARIANNA, ANASTASIO

Bell tresor meu, dolça esperança meva,
per la felicitat del meu cor,
per l'esplendor del meu amor,
torna entre els meus braços.
Cesseu, penes! Fugiu, turments!
Vine a mi, amor meu,
per tu somriu el cel serè.

Per te, mia vita,
a mè ride il sereno.

ANASTASIO

Ma quale orrendo, e formidabil mostro
colà estinto rimiro?

GIUSTINO

È trofeo di mia possa.

ARIANNA

Il suo braccio guerriero
mi sottrasse all'affanno,
e si oppose al furor d'empio tiranno.

ANASTASIO

Molto deggio al tuo merto;
chiedi ciò, che t'aggrada,
e in tuo favor prometto
quanto può questo scettro, e questa spada.

GIUSTINO

A me basta per lode
d'Arianna la vita.
È mia mercede, è mio premio
l'onor di sua salvezza.
Ma chi è costui, che su leggiere abete,
ove il lido s'incurva, e frange l'onda,
ferma le vele?

ANASTASIO

Amanzio è questi. Ad esso
di mie squadre fidai l'armi, e l'impero.

SCENA QUINTA

Amanzio, che sbarca sul lido, e detti.

AMANZIO

In traccia de' tuoi legni,
signor, del mar, solcai le vie profonde.

ANASTASIO

Ti guida a queste sponde amico il Cielo,
e tu giungi opportuno.
Ecco tranquillo il mare. Entro quel legno
meco fuggi l'orror di questo lido.

Per tu, vida meva,
em somriu el cel serè.

ANASTASIO

Què és aquest monstre enorme, terrorífic,
que veig aquí estès, sense vida?

GIUSTINO

És el trofeu al meu valor.

ARIANNA

El seu braç poderós
m'ha deslliurat del suplici
oposant-se a la fúria d'un tirà impiu.

ANASTASIO

Sóc deutor del teu mèrit;
demana el que més et plagui
i prometo donar-te tot allò
que permetin aquest ceptre i aquesta espasa.

GIUSTINO

Per mi ja és prou glòria
la vida d'Arianna,
és la meva recompensa, és el meu premi,
tenir l'honor d'haver-la salvada.
Però, qui arriba amb aquesta nau lleugera
i s'atura on la riba fa una corba
i l'onada trenca?

ANASTASIO

És Amanzio. A ell vaig confiar les armes
i el comandament de les meves tropes.

ESCENA CINQUENA

Amanzio, que desembarca a la platja, i els anteriors.

AMANZIO

Cercant els teus vaixells, senyor,
he solcat els profunds camins del mar.

ANASTASIO

El Cel és qui t'ha guiat fins en aquesta platja,
arribes al moment oportú.
El mar està en calma. Fuig amb mi,
dalt d'aquell vaixell, de l'horror d'aquest ribatge.

ARIANNA

Son pronta al cenno augusto. Andiamo,
e lieto scherzi su quelle vele il mio Cupido.

Per noi soave, e bella
ogn'aura scherzi in mare,
e'l raggio d'ogni stella
in ciel per noi risplenda.
La calma più serena
scherzi sul l'onde, e fido
fatto nocchier Cupido
la bella face accenda.

SCENA SETTIMA

Giardino.

Leocasta e Andronico.

LEOCASTA

Flavia, non hò più core:
un sospetto amoroso:
un geloso pensiero
crucia l'anima mia col suo rigore.

ANDRONICO

(Sua rivale mi crede) Ah, cessi, o bella,
quel timor, che t'affanna: amo in Giustino
senza pena dell'alma
il pregio del valor, ma no'l desio,
anzi nel suo destin sospiro il mio.

LEOCASTA

Non t'intendo, ma sappi,
ch'ei tornò trionfante,
guari non è, sciolti ad Augusta i ceppi.

ANDRONICO

(Ohimè! Che ascolto?)

LEOCASTA

Ma o cieli, che miro!
Augusta a noi s'appressa.

ANDRONICO

Cieli, che mai sarà? Al certo è dessa.

ARIANNA

Obeeixo les ordres imperials. Anem,
i que Cupido inflí les veles amb un alè joíós.

Que per nosaltres totes les brises
bressolin el mar suaument,
i que els raigs de totes les estrelles
resplendeixin al cel per nosaltres.
Que la calma més serena
acariciï les ones amb un somriure
i que Cupido, convertit en navegant,
encengui la seva divina torxa.

ESCENA SETENA

Jardí.

Leocasta i Andronico.

LEOCASTA

Flàvia, no resisteixo més:
una sospita amorosa,
un pensament gelós,
em pertorben l'ànima amb els seus turments.

ANDRONICO

(Creu que sóc la seva rival) Ah, allunya de tu,
bella dama, la por que et turmenta: en Giustino
aprecio, sense que el cor se'n lamenti,
el preu del seu valor, però no sospiro per ell,
és el meu destí que anhela el seu.

LEOCASTA

No t'entenc, però has de saber
que Giustino va tornar triomfant,
no fa gaire va deslligar les cadenes d'Arianna.

ANDRONICO

(Ai de mi! Què sento?)

LEOCASTA

Però, cels, què veig!
L'emperadriu s'acosta cap a nosaltres.

ANDRONICO

Cels! Què passarà? És ella, sens dubte.

SCENA OTTAVA

Arianna, e detti.

LEOCASTA

Lascia, che per la gioia
baci la degna mano.

ANDRONICO

Concedi un tanto onor anche al mio labro.

ARIANNA

Eccelse principesse,
io pur vi stringo in queste braccia al seno.

LEOCASTA

E come a noi salva ti rese il cielo?

ARIANNA

Amica sorte
per la via del morir diemmi la vita.
Ad altro tempo io servo
il narrar de'miei casi
le più stane vicende; or sol vi basti,
che di Giustin nel brando oggi s'aduna
d'Arianna il destino, e la fortuna.

LEOCASTA

(Lode si vantaggiosa
raddoppia il mio tormento.)

ARIANNA

Molto non é, che Cesare l'invitto
da questo eroe scortato
le più fide falangi
guidò contro il tiranno,
e il novello campione
m'accertò di recarmi a'piè del trono
di quel fellon l'altero capo in dono.

LEOCASTA

(Oh Dei! son morta.) Augusta,
permetti, che con Flavia ai giusti Dei
vada a scioglier festosa i voti miei.

ARIANNA

Degno è il pensiero.

ESCENA VUITENA

Arianna i anteriors.

LEOCASTA

Permet que, com a senyal d'alegria,
et besi la noble mà.

ANDRONICO

Concedeix als meus llavis el mateix honor.

ARIANNA

Excelses princeses,
us estrenyo contra el meu cor.

LEOCASTA

Què ha fet el cel per salvar-te i portar-te fins aquí?

ARIANNA

Un destí clement m'ha donat la vida
quan era prop de la mort.
Deixo per un altre ocasió
la narració dels estranys successos
de la meva l'aventura; basti ara dir
que avui, a l'espasa de Giustino, s'han unit
el destí i la fortuna d'Arianna.

LEOCASTA

(Tan gloriosa lloança
augmenta el meu turment.)

ARIANNA

Fa poc, l'invicte Cèsar,
escortat per aquest heroi,
va guiar la falange més fidel
contra el tirà,
i el nou heroi
em va prometre que als peus del tron
portaria, com a present, l'altiu cap del traïdor.

LEOCASTA

(Oh, Déu! Em moro.) Emperadriu,
permet que, acompanyada de Flàvia,
presenti els meus vots davant dels déus.

ARIANNA

És un desig ben noble.

ANDRONICO

Amica, di pochi istanti
 precorrerò il tuo piè, perché più bella
 splenda la gioia (e del mio amor la stella.)

Più bel giorno, e più bel fato
 di goder chi mai sperò.
 il piacer sempre più grato
 giunse al cor, che più penò.

ARIANNA

Quanto è Flavia gentil!

LEOCASTA

Il suo bel core, offeso dal tiranno
 merta più di fortuna, e men d'affanno.

ARIANNA

Doppo il penoso orrore
 del passato periglio,
 oh come lieti al guardo
 di questo ameno loco
 giungono a consolarmi, e rosa, e giglio.

LEOCASTA

Resta a goderne il bel piacer, mentr'io
 mi porto a render pago il bel desio.

Senti l'aura, che leggiera
 va scotendo, e ramo, e fronda,
 e con dolce mormorio
 v'è spiegando il suo piacer.
 Gigli, e rose, onde superba
 suole andar la primavera,
 d'ogni fonte in su la sponda
 tutti invitano a goder.
 (parte.)

SCENA NONA

*Camera. Anastasio, coronato d'alloro, e poi Giustino
 con Vitaliano incatenato con guardie.*

ANASTASIO

Verdi lauri cingetemi il crine,
 folte palme crescete per me.
 Già degl'empì sull'alte ruine
 fermo il soglio s'inalza al mio piè.

ANDRONICO

Amiga, precediré els teus passos
 per uns instants, perquè més bella
 resplendeixi la joia (i l'estrella del meu amor.)

Qui hauria esperat mai
 gaudir d'un dia més bell, d'una sort més feliç?
 La felicitat sempre és més dolça
 per al cor que ha sofert.

ARIANNA

Flàvia és tan bondadosa!

LEOCASTA

El seu cor magnànim, que el tirà va ofendre,
 mereix més fortuna, i menys aflicció.

ARIANNA

Després del penós horror
 del perill sofert,
 quanta felicitat provoca
 veure que en aquest indret amable
 la rosa i el lliri s'apleguen per consolar-me.

LEOCASTA

Queda't aquí per gaudir de tan encisador plaer
 mentre jo ofereixo les ofrenes per tan feliç desig.

Escolta la brisa que, lleugera,
 agita suament les branques i el fullam
 i amb dolç murmuri
 escampa arreu la seva felicitat.
 Lliris i roses amb què la primavera
 s'engalana amb orgull
 a la vora de totes les fonts:
 tot convida a gaudir.
 (se'n va.)

ESCENA NOVENA

Una estança. Anastasio, coronat de llorer, i després
 Giustino amb Vitaliano encadenat i custodiat pels guàrdies

ANASTASIO

Verds llorers, cenyiu-me el front,
 palmes frondoses, creixeu per mi.
 Sobre les ruïnes dels infames
 ja s'alça ferm el tron sota els meus peus.

GIUSTINO

Vieni, barbaro, vieni:
 al monarca del mondo, al tuo sovrano
 piega col cor superbo il capo altero,
 ed Augusto ti vegga
 e sconfitto, e depresso, e prigioniero.

VITALIANO

Non mi vinse il tuo ferro,
 sol mi tradì la mia fortuna. Ai fati,
 non al tuo braccio ascrivi
 questo trofeo, che puote
 esser bensì mio duol, non mio rossore.

GIUSTINO

Menti: la tua sventura è il mio valore.

ANASTASIO

Al tuo braccio guerriero
 per sì degna vittoria
 tutta dee la sua gloria il greco impero.

AMANZIO

(Che sento, o ciel!
 Fia ver, che a un vil bifolco
 tal vittoria s'ascriva?)

GIUSTINO

Signor: vegga Arianna
 nel prigion contumace
 le sue pompe, i miei fasti, e le tue glorie.

ANASTASIO

Facciasi. Vanne. In duri lacci avvolto,
 oggetto di vendetta
 traggasi questo iniquo al piè d'Augusta.

VITALIANO

Non dura sempre una fortuna ingiusta.
(parte.)

GIUSTINO

Deh mi concedi, o sire,
 che de' nemici tuoi gl'ultimi avanzi
 a dissipare io vada.

ANASTASIO

Vanne, vinci. Mio nume è la tua spada.

GIUSTINO

Acosta't, bàrbar, acosta't:
 doblega el cap altiu i el cor superb
 davant del rei del món, del teu sobirà,
 i que l'emperador et vegi
 derrotat, humiliat i presoner.

VITALIANO

No em va vèncer la teva espasa,
 fou la fortuna qui em va trair.
 Al destí, i no al teu braç, cal atribuir
 aquest trofeu, que pot ser
 em causarà desgràcia, però mai vergonya.

GIUSTINO

Menteixes: la teva desventura prové del meu valor.

ANASTASIO

D'aquesta esclatant victòria
 l'imperi grec deu tota la glòria
 al teu braç guerrer.

AMANZIO

(Què sento, oh, cel!
 Pot ser cert que s'atribueixi
 tal victòria a un vulgar llaurador?)

GIUSTINO

Senyor, que aquest presoner rebel
 sigui per a Arianna prova de la seva esplendor,
 del meu triomf i de la teva glòria.

ANASTASIO

Així sia. Envoltat de ferm acer,
 objecte de la venjança,
 porteu aquest infame als peus de la reina.

VITALIANO

Fortuna injusta no dura per sempre.
(se'n va.)

GIUSTINO

Concedeix-me la gràcia, senyor,
 d'anar a esclafar el que queda
 de les tropes enemigues.

ANASTASIO

Ves-hi, i venç. La teva espasa és el meu déu.

GIUSTINO

Su l'altar di questo Nume
 tu vedrai
 mille rai
 a balenar
 di trionfi, e di vittorie.
 Cento poi con bel costume
 nell'etadi, che verranno,
 sentiranno
 raccontar
 i miei fasti, e le tue glorie.

SCENA DECIMA

Anastasio ed Amanzio.

AMANZIO

Signore, a'tuoi trionfi
 applaude questo cor; ma ch'un bifolco
 la vittoria si usurpi, e Vitaliano,
 ch'è trofeo del tuo campo,
 si dia ad Augusta, e a Cesare si tolga;
 ah! che Amanzio il tuo fido
 soffrir no'l puote.
 Io temo più il vincitor del vinto.
 Io temo che, abbattuto un rubello,
 non sorga un altro ad usurparti il regno.
 (S'egli mi crede, andò lo strale al segno.)

ANASTASIO

A disegno si audace
 saprei troncato il volo.
 Ma va' tosto alla regia, e di Giustino
 rintraccia ogni pensiero.
 (Politico timor, quanto sei fiero!)

AMANZIO

Candida fedeltà,
 che regna nel mio cor,
 al desiato onor
 campo non cede.
 Spera, signor, chi sa?
 Un giorno ancor verrà,
 che chiaro splenderà
 la pace del tuo seno e la mia fede.
 (*parte.*)

GIUSTINO

Sobre l'altar d'aquest déu
 veuràs
 resplendir
 mil raigs
 de triomfs i de victòries.
 Després, en les edats futures,
 multituds enlluernades
 sentiran
 explicar
 les meves gestes i les teves glòries.

ESCENA DESENA

Anastasio i Amanzio.

AMANZIO

Senyor, el meu cor
 aplaudeix els teus triomfs; però que un llaurador
 usurpi la victòria, i que Vitaliano,
 que és un trofeu dels teus combats,
 sia donat a la reina usurpant-lo a Cèsar,
 ah, això Amanzio, fidel servidor teu,
 no ho pot sofrir.
 Temo més el vencedor que el vençut.
 Temo que, un cop abatut un rebel,
 no en sorgeixi un altre que vulgui usurpar-te el reialme.
 (Si creu el que li dic, hauré fet diana.)

ANASTASIO

D'un disegni tan temerari
 sabré frenar l'ímpetu.
 Afanya't, ves a palau, i espia
 tots els pensaments de Giustino.
 (Oh, turments del poder, que terribles sou!)

AMANZIO

La cànida fidelitat
 que regna dins el meu cor
 no cedeix terreny
 al desitjat amor.
 Espera, senyor, qui ho sap?
 Arribarà un dia en què
 resplendiran amb nitidesa
 la pau del teu pit i la meva fidelitat.
 (se'n va.)

ANASTASIO

E sarà ver, che l'alma
 d'un uom sì prode e valoroso unisca
 al coraggio la frode?
 E ingrato al suo sovrano,
 contro chi l'innalzò stenda la mano?
 Arianna... Giustino... Oh sommi Dei!
 quest'ombra tormentosa
 turba tutto il seren de' pensier miei.

Taci per poco ancora,
 O fiero e rio sospetto,
 e lascia che favelli
 di solo amante il cor.

SCENA UNDICESIMA

Vitaliano incatenato con guardie, e Arianna.

VITALIANO

Donna eccelsa e sublime, ecco a tuoi piedi
 Vitaliano oppresso
 dal nemico destin più che dall'armi.

(S'accosta ad Arianna.)

Ah! per pietà dell'anima smarrita,
 volgimi un sol de'sguardi tuoi sdegnosi,
 ch'egli è bastante a togliermi la vita.

ARIANNA

Entro a profonda torre . . .

VITALIANO

Albergo di piacer.

ARIANNA

Stretto in catene . . .

VITALIANO

Soavi a questo core.

ARIANNA

Gema il fellon...

VITALIANO

Rida quest'alma.

ANASTASIO

Pot ser cert que dins l'ànima
 d'un home tan audaç, tan valerós,
 el coratge estigui unit a l'engany?
 I que, ingrati envers el seu sobirà
 ara estengui la Ma a aquell contra qui la va alçar?
 Arianna... Giustino... Oh, déus suprems!
 aquesta ombra turmentosa
 em pertorba tots els pensaments.

Calla una estona,
 oh terrible, oh cruel sospita,
 deixa que un cor enamorat
 parli amb si mateix un moment.

ESCENA ONZENA

Vitaliano encadenat i custodiat pels guàrdies i Arianna.

VITALIANO

Senyora excelsa i sublim:
 heus ací als teus peus Vitaliano oprimat
 per un destí enemic, més que per les armes.

(S'acosta a Arianna.)

Ah! Apiada't d'una ànima perduda,
 dirigeix-me una sola mirada de desdeny,
 i serà prou per llevar-me la vida.

ARIANNA

Dins d'una alta torre...

VITALIANO

Alberg de voluptat.

ARIANNA

Lligat amb cadenes...

VITALIANO

Dolces per al meu cor.

ARIANNA

Que el criminal es planyi.

VITALIANO

Que somrigui aquesta ànima.

ARIANNA

E sia quel carcere profondo . . .

VITALIANO

Gloria del fido amor...

ARIANNA

La prima pena
che soffra un traditor...

VITALIANO

Ma sempre cara.

ARIANNA

Vanne, perfido, va.

VITALIANO

Ma pria . . .

ARIANNA

Che pensi?...

VITALIANO

...Men fiero un guardo al mio morire invoco.

ARIANNA

Perfido, va, ch'una sol morte è poco.

VITALIANO

Quando serve alla ragione,
il valor d'un'alma forte
e' dover, non crudeltà,
non è viltà, non crudeltà.
Ma se poi cieca s'opponne
al destin, cangia sua sorte,
resta oppressa e rea si fa.

SCENA DODICESIMA

Anastasio, Arianna e Amanzio.

ANASTASIO

Tutto pieno di gioia
rida il brio sul volto.

ARIANNA

Pur glorioso e invitto,
ti stringo al sen, mio nume.

ARIANNA

I sigui aquella presó profunda...

VITALIANO

Glòria de l'amor fidel.

ARIANNA

Que un traïdor pateixi
la pitjor pena.

VITALIANO

Que em serà sempre cara.

ARIANNA

Ves, pèrfid, ves-te'n.

VITALIANO

Però abans...

ARIANNA

Què vols?

VITALIANO

Que en el moment de morir, em miris amb menys crueltat.

ARIANNA

Pèrfid, ves-te'n! Una sola mort és massa poc per a tu.

VITALIANO

Quan està al servei de la raó,
el valor d'una ànima forta
és un deure, no és crueltat,
no és vilesa, no és crueltat.
Però si, cega, l'ànima s'oposa
al destí, la seva sort canvia,
és vençuda, i esdevé culpable.

ESCENA DOTZENA

Anastasio, Arianna i Amanzio.

ANASTASIO

Que en el teu rostre
brilli un somriure joiós.

ARIANNA

Gloriós i invicte, t'estrenyo contra el meu cor,
oh, diví espòs meu.

ANASTASIO

Dell'empio Vitalian domo è l'orgoglio.

ARIANNA

Per opra di Giustino
pur al fin mi formò sgabello al soglio.

ANASTASIO

Molto deggio al suo brando.

ARIANNA

Merta corone il suo valor sovrano.

AMANZIO

(Non è degno d'onor ferro villano.)

ANASTASIO

Queste fulgide gemme,
trofeo di gran valor, spoglie di guerra,
a tua beltà consacro.

ARIANNA

Io bacio il dono, e il donatore adoro.
Ma che fia di Giustino? E qual mercede
si rende al suo valor? Qual premio a lui,
che de'tuoi lauri e di tue palme ha il vanto?

ANASTASIO

(*ad Amanzio*)
(Perché cotanto zelo?)

AMANZIO

(*ad Anastasio*)
(E non l'intendi ancor? Perché l'adora.)

ANASTASIO

(Taci geloso cor.) Parto, Arianna,
de' più bei lauri adorno,
ad illustrar delle mie pompe il giorno.
(*parte.*)

ARIANNA

Giorno per me più chiaro
non spuntò mai dall'Oriente. Oppresso
geme in catene il barbaro nemico,
Augusto trionfante,
vendicata Arianna, e pure ancora
il cieco arcier tiranno

ANASTASIO

L'orgull de l'impü Vitaliano està subjugat.

ARIANNA

Per obra de Giustino
per fi he pogut accedir al tron.

ANASTASIO

Ben agraït estic a la seva espasa.

ARIANNA

El seu immens valor mereix una corona.

AMANZIO

(No és digna d'honor una espasa camperola.)

ANASTASIO

Aquestes fúlgides gemmes,
trofeu de gran valor, botí de guerra,
les consagro a la teva bellesa.

ARIANNA

Beso el present, i idolatro el donador.
Però, i Giustino? Quin regal pot ser digne
del seu valor? Quin premi serà per a ell,
que porta el mèrit dels teus llorers, de les teves palmes?

ANASTASIO

(*a Amanzio*)
(A què es deu tanta generositat?)

AMANZIO

(*a Anastasio*)
(Encara no ho has entès? Perquè l'adora!)

ANASTASIO

(Calla, cor gelós.) Me'n vaig, Arianna,
ornat de més belles corones,
per celebrar el dia dels meus triomfs.
(*se'n va.*)

ARIANNA

Mai des de l'Orient
No ha despuntat per mi un dia més clar.
El bàrbar enemic gemega encadenat,
el Cèsar és vencedor,
Arianna ha estat venjada, i tanmateix,
el cec arquer, aquest tirà,

lascia qualch'ombra di penoso affanno.

Dalle gioie del core amor pendea,
ma sciolto non uscia,
perch'era troppo oppresso, e ancor languia.
Languir l'alma il vedea,
e per pietà dolente ella piangea.
Quand'ecco, ecco che amore (oh meraviglia!)
dalle sue vaghe ciglia
stemprò del sen sopra le nevi argenti,
onde gioisse il cor, perle ridenti.
Quindi allor fu ch'il pargoletto nume
trasse l'empio costume
d'aver poi sempre, o amanti,
quella sete crudel de' vostri pianti.

SCENA TREDICESIMA

Bosco.

Leocasta, Andronico, e poi Giustino.

ANDRONICO

Non son donna qual credi.

LEOCASTA

E così dunque
di vergine reale
il grado e il nome offendi?

ANDRONICO

Amor, ch'è cieco
per te piagommi il core,
mi fe' ardito all'inganno.

LEOCASTA

Un mentitor tanto s'avanza?
Spargi i tuoi voti e i tuoi sospiri al vento.

ANDRONICO

Otterrò a tuo dispetto
del tuo bel sen la palma.

LEOCASTA

Tu di Tarquinio, io di Lucrezia ho l'alma.
(vede Giustino)

Alto campion sottraggi
agl'insulti d'un empio
la germana d'Augusto.

fa planejar una ombra de recança.

L'amor volia participar en les joies del cor,
però no ho aconseguia,
perquè, massa oprimit, sempre llanguia.
L'ànima el veia candir-se,
i, compadida per ell, plorava.
I llavors, l'Amor, de sobte (oh meravella!),
amb els seus ulls plens de favors
va escampar sobre el gel d'un pit formós
perles somrients, per alleugerir el cor.
D'ençà de llavors, aquell déu infant
va adquirir l'impiau costum
de tenir sempre, oh amants,
una set cruel dels vostres plors.

ESCENA TRETZENA

Un bosc.

Leocasta i Andronico; després, Giustino.

ANDRONICO

Tu penses que sóc una dona, però no ho sóc.

LEOCASTA

Així ofens la condició
i el títol
de verge reial?

ANDRONICO

Amor, que és cec,
em va ferir el cor per tu,
i em va donar valor per ordir l'engany.

LEOCASTA

Com pot ser tan agosarat un mentider?
Els teus desigs i els teus sospirs els escampes al vent.

ANDRONICO

A despit teu, obtindré
la palma del teu cor.

LEOCASTA

Tens l'ànima de Tarquini, i jo, de Lucrècia.
(veu Giustino)

Valerós heroi,
salva la germana de Cèsar
dels insults d'un impiau!

GIUSTINO

Stringo l'acciar; tosto cadrai svenato.

ANDRONICO

Son vinto;
uccidimi, a che tardi?

GIUSTINO

Al nume invito
del mio valor feroce io non consacro
vittime così vili. Olà, si tragga
a Bisanzio costui.

ANDRONICO

(Perfido fato!)
(*parte accompagnato dalle guardie.*)

LEOCASTA

O come in sì grand'uopo
mi recasti, signor, pietosa aita!
A te deggio l'onor, a te la vita.

GIUSTINO

E chi è costui, ch'osò superbo ed empio
profanar la tua man?

LEOCASTA

Nobil donzella
si finse pria, poscia s'armò d'acciaro;
a te colà nel campo, idolo mio,
di scortarmi promise, indi infedele
tentò la forza il raptor crudele.

GIUSTINO

Come, tu nutri in seno
per me fiamme d'amore?

LEOCASTA

Fin ch'avrò vita
t'adorerò costante.

GIUSTINO

Non più, bella, non più: d'un sì bel core,
quando meno il credea, son reso amante.
Olà, si scorti alle reali stanze
l'augusta principessa, ed il periglio,
da cui sottrarti ebbe il mio brando in sorte,
doni al regio tuo cor norma e consiglio.

GIUSTINO

Ja brando l'acer; ben aviat cauràs sense vida.

ANDRONICO

Estic vençut:
mata'm, què esperes?

GIUSTINO

No consagro al déu invicte
víctimes tan vils
del meu valor. Emporteu-vos
aquest home a Bizanci.

ANDRONICO

(Destí cruel!)
(*se'n va acompanyat pels guàrdies.*)

LEOCASTA

Quan jo era en un colossal destret
em vas oferir, senyor, pietosa ajuda!
A tu dec l'honor, a tu dec la vida.

GIUSTINO

Qui és aquest orgullós, aquest canalla
que ha gosat profanar la teva mà?

LEOCASTA

Primer es va fer passar per una noble donzella,
després, es va armar amb l'espasa,
em va prometre, amor meu,
portar-me fins a tu; al final, traint la seva paraula
el cruel raptor va intentar forçar-me.

GIUSTINO

Com! Dins el pit alimentes
per mi una flama d'amor?

LEOCASTA

Mentre tingui un alè de vida
no deixaré d'adorar-te.

GIUSTINO

No diguis res més, bella dona, res més:
d'un noble cor em vaig enamorar sense voler-ho.
Acompanyeu l'augusta princesa,
fins a les estances reials; i que el perill
que la meva espasa va tenir la sort d'evitar-te,
serveixi al teu noble cor de guia i de consell.

LEOCASTA

Sventurata navicella,
teme sempre la procella,
e lo scoglio in mezzo al mar.
Ma infelice io non credea,
che chiudesse un'alma rea
chi ha beltà per farsi amar.
(parte.)

GIUSTINO

Sorte, che m'invitasti
dall'aratro alla reggia in un sol giorno,
come tante sembianze in te cangiasti?
Dove li scettri son, dove i tesori,
che promettesti al cor? Ma sappi ch'io,
nell'incostanze tue sempre costante,
confido nel valor del braccio mio.

Ho nel petto un cor sì forte,
ch'ove più minaccia e freme
fra perigli infida sorte
trovo tutto il mio piacer.
Amo il rischio e non pavento,
non m'appiglio a dubbia speme
di martire o di contento,
so pagnar, non so temer.

ATTO TERZO

SCENA PRIMA

Bosco suburbano con torre. Vitaliano e Andronico

VITALIANO

Germano, eccoci in salvo: ardita impresa
fu il precipizio, è ver, dall'alta torre.
Ma che! La nostra sorte
tentar doveasi col maggior periglio,
poichè audace consiglio
sempre ha meno d'orror di certa morte.
Abbandoniam queste nemiche strade,
e a risarcir il già sofferto oltraggio
parlino in campo armato
con usura d'onor le nostre spade.

LEOCASTA

Una nau desventurada i petita
sempre tem una gran tempesta
i els esculls enmig de les ones.
Però, infeliç de mi, no creia
que amagués una ànima tan vil
qui té bellesa per fer-se estimar.
(se'n va.)

GIUSTINO

Destí, que em vas enviar
de l'arada al palau reial,
quantes cares m'has ensenyat en un sol dia!
On són els ceptres, on són els tresors,
que vas prometre al meu cor? Has de saber que jo,
malgrat les teves inconstàncies sempre constants,
confio en el valor del meu braç.

Dins el pit porto un cor tan fort,
que, allà on el destí cruel
més amenaça,
trobo el més gran encís.
Estimo el risc, res no m'espanta,
no m'aferro a una dubtosa esperança
ni de martiri ni de felicitat;
sé lluitar i no sé témer.

ACTE TERCER

ESCENA PRIMERA

Un bosc prop de la ciutat, on hi ha una torre. Vitaliano i Andronico.

VITALIANO

Germà, ja estem salvats: saltar d'aquesta
alta torre ha estat una empresa temerària, és cert.
Però, vaja! Haviem d'intentar la nostra sort,
per molt que fos el més gran perill;
perquè una decisió audaç
sempre enclou menys horror que una mort segura.
Abandonem aquests camins enemics,
i que, per reparar l'ultratge soferit,
les nostres espases parlin al camp de batalla,
per recobrar amb escreix el nostre honor.

ANDRONICO

Lieto ti seguo, e spero,
vinto il nemico orgoglio,
te nel soglio mirar del greco impero.

VITALIANO

Il piacer della vendetta
già mi chiama e già m'alletta
per placar l'offeso cor.
Sento al sen l'onor che dice:
vanne, vinci, e più felice
splenda armato il tuo valor.

SCENA SECONDA

Camera. Arianna, Giustino e Amanzio in disparte.

GIUSTINO

Il cielo, o mia sovrana,
nuove palme ti rende, or che la sorte
mi fe' liberator della germana
dell'augusto imperante;
e già tratto in catene è il folle amante.

ARIANNA

Generoso Giustino, oh quanto ammiro
il tuo valor guerriero,
poiché le tue vittorie
fregian di nuove glorie il nostro impero.

GIUSTINO

Or permetti, o regina,
ch'a Cesare ritorni.

ARIANNA

Vanne, famoso eroe. Sian queste gemme
del tuo merto guerrier degna mercede.
(*Gli dà il cinto di gioie.*)

AMANZIO

(D'una donna regal quest'è la fede?)
(*parte.*)

GIUSTINO

Bacio l'augusto dono, e nel mio seno
formi bella memoria
di tua regia bontà, di mia vittoria.
Ma di sì gran favore

ANDRONICO

Et segueixo ple de joia, i espero,
un cop vençut l'orgull enemic,
veure't ocupar el tron de l'imperi grec.

VITALIANO

El plaer de la venjança
ja em reclama, i ja em somriu
per assossegat el cor ofès.
Dins el pit, sento l'honor que diu:
ves, venç, i que, armat,
el teu valor resplendeixi més feliç.

ESCENA SEGONA

Estança. Arianna, Giustino i, a part, Amanzio.

GIUSTINO

El cel, oh sobirana meva,
t'orna amb nous trofeus, ja que la sort
em va designar per alliberar la germana
de l'august emperador,
i que el foll pretendent està lligat amb cadenes.

ARIANNA

Generós Giustino, quanta admiració
em desperta el teu valor guerrier,
amb noves glòries ornen
el nostre imperi les teves victòries.

GIUSTINO

Ara, emperadriu, permeteu-me
que em reuneixi amb Cèsar.

ARIANNA

Ves, il·lustre heroi. Que aquestes gemmes
siguin una digna recompensa per al teu mèrit guerrier.
(*li dona un cinturó amb pedres precioses.*)

AMANZIO

(Aquesta és la fidelitat de l'esposa d'un emperador?)
(*se'n va.*)

GIUSTINO

Beso l'august present;
que en el meu cor gravi un bell
record de la teva bondat i de la meua victòria:
Però la brillant resplandor de tan gran favor

non soffrirà l'invidia il chiaro lampo,
ché da mostro sì rio
fin dalle prime etadi
le più rare virtù non ebber scampo.

SCENA TERZA

Anastasio, Amanzio; poi Giustino, Arianna e Leocasta.

ANASTASIO

E fia ver ch'infedele
l'onor de' doni miei profani Augusta
col farne un uso indegno,
e farne ad un vassallo offerta e dono?

AMANZIO

Pegno d'amor, quel nobil cinto ottenne
da lei Giustino, e più superbo il rese.

ANASTASIO

Vendicarmi saprò di chi m'offese.
Vanne, e qui ne conduci
l'impudica regnante,
la crudele germana e il rio Giustino.

AMANZIO

Signor . . .

ANASTASIO

Taci, e tema ciascuno il suo destino.
Ma il traditor già viene, ecco l'iniqua.
(a Giustino)
Onde avesti quell cinto?

ARIANNA

Cesare . . .

GIUSTINO

Augusta . . .

ANASTASIO

Deponi il brando, ed ad Amanzio il rendi.

GIUSTINO

Solo al tuo piè depongo il fido acciaio.

ARIANNA

Signor, se mai . . .

no patirà mai l'enveja,
car, d'ençà dels temps més remots,
ni tan sols les més nobles virtuts
no poden escapar a un monstre tan espantós.

ESCENA TERCERA

Anastasio, Amanzio; després Giustino, Arianna i Leocasta.

ANASTASIO

Pot ser cert que la reina, infidel,
hagi profanat l'honor dels meus presents?
Que en faci un ús indigne,
que en faci ofrena a un simple vassall?

AMANZIO

Giustino ha rebut d'ella, com a penyora d'amor,
el noble cinyell, i encara l'ha fet més superb.

ANASTASIO

Sabré venjar-me de qui m'ha ofès.
Ves, i porta fins aquí
la impúdica reina,
la germana cruel, i el vil Giustino.

AMANZIO

Senyor...

ANASTASIO

Calla, i que cadascú temi pel seu destí.
Però el traïdor ve cap aquí, i també la infame.
(a Giustino)
D'on has tret aquest cinyell?

ARIANNA

Cèsar...

GIUSTINO

Augusta reina...

ANASTASIO

Deposa l'espasa, i lliura-la a Amanzio.

GIUSTINO

Només als teus peus accepto depositar aquest ferro fidel.

ARIANNA

Senyor, si mai...

ANASTASIO

Empia, ammutisci.

LEOCASTA

(Oh Dei! Che mai sarà?)

ARIANNA

Ah Cesare; ah signor, mio re, mio nume,
odi le mie discolpe.

ANASTASIO

Tant'ardire, impudica?
Togliti, ingrata, dal mio reale aspetto,
indegna del mio trono e del mio letto.

GIUSTINO

Se già mai col pensiero
offesi il tuo decoro,
svenami di tua man, contento io moro.

ANASTASIO

Al carnefice infame
destinata è tal opra. Or vanne, iniquo,
vanne, e con gl'occhi suoi paghi l'errore
chi fe' sua scorta un troppo cieco amore.

SCENA QUARTA

Leocasta, e Giustino.

LEOCASTA

Giustino, ah! qual ti trovo,
come ti perdo, oh Dei?

GIUSTINO

Mio ben, non ti doler, celsa quel pianto
che mi fa più infelice.
Vivi, vivi contenta i giorni tuoi.

LEOCASTA

Crudele, e che mai pensi,
come priva di te viver poss'io?

GIUSTINO

Se non puoi col tuo cor, vivi col mio.
Consolami.

LEOCASTA

Vivrò.

ANASTASIO

Impia! Ni una paraula!

LEOCASTA

(Oh, Déus! Què passarà, ara?)

ARIANNA

Ah, Cèsar, senyor, rei meu, déu meu,
escolta la meva defensa.

ANASTASIO

Tanta insolència tens, dona impúdica!
Allunya't, ingrata, de la meva presència reial,
indigna del meu tron, i del meu llit.

GIUSTINO

Si mai he ofès la teva grandesa,
ni que sigui amb el pensament,
talla'm les venes amb les teves mans, i moriré content.

ANASTASIO

Tal obra està destinada
a l'infame botxí. Ara, ves-te'n, malvat;
ves-te'n; qui segueix l'estendard d'un amor cec
amb els seus propis ulls expiarà el seu error.

ESCENA QUARTA

Leocasta i Giustino.

LEOCASTA

Giustino, ai, en quin destret t'he posat,
t'hauré de perdre, oh, Déu?

GIUSTINO

Estimada, no passis pena, atura les llàgrimes,
que augmenten els meus mals.
Viu, viu contenta la resta dels teus dies.

LEOCASTA

Cruel, com pots dir això,
com penses que podré viure sense tu?

GIUSTINO

Si no pots viure amb el teu cor, viu amb el meu.
Concedeix-me aquest consol.

LEOCASTA

Viuré.

GIUSTINO

Si, mio tesoro,
più non so che sperar, contento io moro.

Il mio cor già più non sa
raffrenar sospiri e affanni,
pene e pianti, e lagrimar.
Ma non vuol ch'in libertà
scorra in fronte il suo dolore,
e se piange in seno il core,
toglie al labro il sospirar.
(parte.)

LEOCASTA

Vivrò, ma sol per tua salvezza, o caro,
e se col tuo valore
già due volte la vita a me donasti,
avrai (fatto di te scudo e riparo)
e vita e libertà da un fido amore.

Senza l'amato ben
vivere questo sen
non può, non sà.
O lieto ei viva ancor,
o seco questo cor
morir saprà.

SCENA QUINTA

Amanzio solo.

AMANZIO

Che più ti resta, Amanzio? Il più temuto
nemico di tua gloria
freme ne' ceppi, e libero ti lascia
il campo a quel disegno
che tante volte e tante
formò dentro il tuo cor desio di regno.
Già mille e mille armati
sospirano il momento
di tua grandezza. Il fato
vuol depresso Anastasio, e se Arianna,
qual regnò sul suo core,
pensa regnar sul tuo, folle s'inganna.
Su, su dunque, al cimento,
prende il crine che t'offre oggi la sorte,
può toglierti l'impero ogni momento.

GIUSTINO

Sí, tresor meu;
no puc desitjar res més, moro content.

El meu cor ja no pot
refrenar els sospirs, els afanys,
les penes, els plors i les llàgrimes.
Però no vol que el seu dolor
es publiqui en llibertat,
i el cor, si bé plora en secret,
prohibeix als llavis sospirar.
(se'n va.)

LEOCASTA

Viuré, estimat, però només per salvar-te,
i si tu, amb el teu valor,
ja m'has donat la vida dues vegades,
d'un amor fidel, convertit per tu en escut i refugi,
rebràs la vida i la llibertat.

Privat de l'ésser que adora
El meu cor no pot viure,
no en sap.
O viu feliç
o amb ell morirà
aquest cor.

ESCENA CINQUENA

Amanzio sol.

AMANZIO

Per què esperes, Amanzio? L'enemic
més temut de la teva glòria
tremola encadenat, i deixa
lliure el camp al delit
que, tantes vegades,
en el teu cor t'ha fet anhelar l'imperi.
Ja milers de seguidors armats
sospiren pel moment
d'aclamar la teva grandesa. El destí
vol que Anastasio s'inclini, i si Arianna,
que va regnar en el seu cor,
creu regnar sobre el teu, s'enganya.
Som-hi, correm cap a la batalla;
accepta la corona que el destí t'ofereix avui,
perquè pot arrabassar-te l'imperi en qualsevol moment.

Si, vo a regnar;
si, vo a goder;
più bel sereno
non spera il seno,
non brama il cor.

SCENA SESTA

Orrida montuosa.

Giustino, Vitaliano, e Andronico

GIUSTINO

Fortuna, m'hai tradito;
empia sì, mi schernisti,
e'l promesso tesoro
di scettri e di corone a me rapisti.
Ma Giustin, con chi parli e chi rampogni?
Fur le speranze tue sol ombre e sogni.
Ahi, che breve riposo
cerca il piè stanco, il cor languente. Amore,
tu almen dà pace all'agitato core.

VITALIANO

Prima ch'il nuovo sole
splenda nell'oriente, ite, o miei fidi,
di nuovo a cinger le nemiche mura.
Ma che scorgo, o mie luci?
Non è questi colui che là nel campo
di catene mi cinse? Il cielo irato
l'offre in vittima forse al mio furore.
Sì, s,i, vo' che dal sonno
passi tosto alla morte.

(Al colpir d'un fulmine s'apre il monte, entro il quale si vede il sepolcro di Vitaliano seniore).

VOCI DI DENTRO

Trattien l'acciar. Contro il fraterno sangue
vibri il colpo fatal! Salva un guerriero
che solo ti può dar vita ed impero.

VITALIANO

Dall'urna sepolcral qual voce ascolto?
Mio germano è costui?
Sorgi. Più non dormire, già che nel cielo
per te vegliano i fati.

Sí, regnaré,
sí, la meva felicitat serà completa;
la meva ànima no pot esperar,
el cor no pot desitjar,
felicitat més gran.

ESCENA SISENA

Un paisatge muntanyós i gens acollidor.

Giustino, Vitaliano i Andronico.

GIUSTINO

Fortuna, m'has traït;
sí, pèrfida, t'has rigut de mi,
i m'has robat el tresor de ceptres i corones
que m'havies promès.
Però Giustino, amb qui parles, a qui et queixes?
Les teves esperances només van ser ombres i somnis.
Ah! els meus peus cansats,
el meu cor llangorós aspira a un breu repòs.
Amor, si més no, concedeix la pau al meu cor trasbalsat.

VITALIANO

Abans que el sol del nou dia
resplendeixi a l'Orient; aneu, fidels meus,
aneu a assetjar de nou les muralles enemigues.
Però, què em mostreu, ulls meus?
No és aquest l'home que, al camp de batalla,
em va lligar amb cadenes? Potser
el cel irat l'ofereix com a víctima del meu furor;
Sí, cal que, del son,
en un instant passi a la mort.

(Un llamp cau sobre la muntanya, que s'obre i deixa a la vista la tomba de Vitaliano el Vell).

VEUS DES DE DINS

Atura l'espasa, o assestaràs el cop mortal
contra una sang fraterna! Et cal salvar un guerrier,
que només et pot donar vida i imperi.

VITALIANO

De qui és la veu que s'alça del sepulcre?
Aquest home, doncs, és germà meu?
Alça't. No dormis més, ja que, dalt del cel,
les divinitats vetllen per tu.

ANDRONICO

Quai portenti rimiro in un raccolti!

GIUSTINO

E chi sei tu che del mio mal pietoso
dal sonno mi risvegli?

VITALIANO

Vitaliano son io,
tuo nemico sin or, ma tuo germano.

GIUSTINO

Che ascolto, o dei! Di così nobile pianta
io son germe sublime?

VITALIANO

Con portento improvviso i tuoi natali,
or palesommi il fato.

GIUSTINO

Nelle sventure mie son fortunato.

ANDRONICO

Lascia ch'al sen ti stringa in cari amplessi,
o mio germano amato.

GIUSTINO

Cessi la gioia, e voi, germani illustri,
i miei sensi ascoltate.
Se del paterno sangue,
che nel seno vi scorre,
gl'alti impulse d'onor non sdegnarete
meco uniti verrete
al tradito Anastasio. Adito occulto,
ma noto a me, c'introdurrà sicuri;
s'inondi oggi Bisanzio,
e il traditore Amanzio in vil catena
del temerario ardir paghi la pena.

VITALIANO

Chi mi narri, Signor? Ben degna è l'opra.
Sù, pronte a debbellar l'empio tiranno
si radunin le schiere.

GIUSTINO

Già mi sembra, che al suol cada il ribelle.

ANDRONICO

Quants prodigis presencio reunits en un de sol!

GIUSTINO

Qui ets tu que, apiadant-te dels meus mals,
vens a arrencar-me del son?

VITALIANO

Jo sóc Vitaliano, fins ara he estat
el teu enemic, però sóc el teu germà.

GIUSTINO

Què sento, oh déus! Sóc el digne plançó
de tan noble soca?

VITALIANO

Per mitjà d'un prodigi inesperat,
el destí m'ha revelat els teus orígens.

GIUSTINO

En les meves desgràcies puc considerar-me afortunat.

ANDRONICO

Deixa que t'estrenyi en una dolça abraçada,
germà meu estimat.

GIUSTINO

Prou d'alegries! I vosaltres, germans il·lustres,
escolteu els meus consells.
Si de la sang paterna
que us corre per les venes
no desdenyeu els impulsos de l'honor,
uniu-vos a mi per rescatar
el traït Anastasio. Un passatge secret,
però conegut per mi, ens permetrà entrar:
Conquerim avui Bizanci!
I que el traïdor Amanzio pagui la pena
de la seva temeritat amb vils cadenes.

VITALIANO

No se'n parli més, senyor! Ben digna és l'empresa!
Afanyem-nos a reunir les tropes
per esclafar el tirà infame.

GIUSTINO

Ja em sembla veure que el rebel cau a terra.

ANDRONICO

Di vostre glorie a parte
anch'io con pari ardir voglio trovarmi.

GIUSTINO, VITALIANO e ANDRONICO

Alle vendette, alle vittorie, all'armi!

AMANZIO

Pur m'arrisero i fati; alle mie tempie
cingo il lauro imperante.
Ma giungon fra ritorte
Anastasio ed Arianna alle mie piante.

SCENA NONA

Anastasio e Arianna incatenati, guardie e detto.

ANASTASIO

E dove mi traete, empi inumani?

AMANZIO

A quell'orrida pena
che de' tiranni è il fine.

ARIANNA

Qual tiranno peggior veder poss'io
di te, mostro fellow? Tu sì, paventa,
e gl'uomini e gli dei. Tu . . .

AMANZIO

Donna altera,
chiudi le labbra. Il suo castigo atroce
abbia quel temerario, abbia quell'empia.

ARIANNA

Crudel . . .

AMANZIO

T'accheta.
(*ai soldati*)
Il cenno mio s'adempia.

SCENA DECIMA

*Si sentono di dentro suoni di trombe, e di tamburi in
atto di battaglia.*
Giustino, Vitaliano, Andronico, e i suddetti.

ANDRONICO

Jo també vull ser part de les vostres glòries
amb la mateixa audàcia.

GIUSTINO, VITALIANO i ANDRONICO

A la venjança! A les victòries! A les armes!

AMANZIO

Per fi em somriu el destí; el llorer
imperial em cengeix el front:
I ara, lligats amb cadenes,
porten Anastasio i Arianna als meus peus.

ESCENA NOVENA

Anastasio i Arianna encadenats, guàrdies i Amanzio.

ANASTASIO

On em porteu, infames inhumans?

AMANZIO

Al terrible càstig
que és la fi dels tirans.

ARIANNA

Quin tirà pitjor que tu podria jo veure,
monstre de fellowia? Val més que
temis tant els homes com els déus, val més...

AMANZIO

Dona altiva,
clou els llavis. Que un càstig atroç
caigui sobre el temerari, caigui sobre la impia.

ARIANNA

Cruel....

AMANZIO

Calla.
(*als soldats*)
Que es compleixi el meu disseny.

ESCENA DESENA

Se senten, procedents de fora d'escena, sons de trompetes
i de timbals que anuncien la batalla.
Giustino, Vitaliano, Andronico i anteriors.

AMANZIO

Qual fragor bellicoso odo d'intorno?
Da qual cagion deriva?

POPOLO

Viva Giustino, viva.

AMANZIO

Viva Giustino? Ah dove
fuggir poss'io, dove avrò scampo?

*(Giustino con spade nuda la presenta al petto di
Amanzi, e lo ferma.)*

GIUSTINO

Olà, renditi a me. Fra duri lacci
quel perfido s'annodi ed agl'insulti
della plebe più vile
spettacolo s'esponga, indi l'iniquo
sotto la scure indegna
paghi de' falli suoi giusta la pena.
E tu, Cesare invitto
verso d'un innocente
volgi meno sdegnosi il core e il guardo.

ANASTASIO

Mi tradi l'altrui frode.
creder macchie nel sole io non dovea.

GIUSTINO

Signor, se vile intercessor non sono,
al frater Vitaliano,
Andronico al germano
imploro del tuo cor pace e perdono.

ANASTASIO

Tu di sangue sì chiaro?
Ah, ch'al l'impresce eccelse,
all'alma invitta
tralucea la gran stirpe.
Sia destin cio che brami.
Al sen vi stringo e ogni trascorso oblio.

VITALIANO

Bacio l'augusta man di fede in pegno.

ANDRONICO

Per te voti di gloria al cielo invio.

AMANZIO

Què és aquest fragor bèl·lic que sento al voltant?
Per quin motiu ressona?

POBLE

Visca Giustino, visca!

AMANZIO

Visca Giustino? Ai! On podria fugir,
on podria trobar refugi!

*(Entra Giustino amb l'espasa desembeinada, amb la qual
prem el pit d'Amanzio per impedir que es mogui.)*

GIUSTINO

Quiet! Rendeix-te! Lligueu aquest pèrfid
amb cadenes de ferro, exposeu-lo
en públic perquè rebi
els insults de la plebs més vil,
i que, sota la destal infame,
el vil felló pagui una pena justa pels seus crims.
I tu, Cèsar invicte,
dirigeix a un innocent
un cor i una mirada menys desdenyoses.

ANASTASIO

Vaig ser traït per l'engany d'un mentider.
No hagués hagut de creure que el sol tingués Màcules.

GIUSTINO

Senyor, si puc ser un bon intercessor,
pel meu germà Vitaliano,
per Andronico, germà meu
imploro la pau i el perdó del teu cor.

ANASTASIO

Tu ets de sang tan noble?
Ah, les teves gestes excelses,
i la teva ànima invicta
eren senyal d'una gran nissaga.
Que els desigs es compleixin.
T'estrenyo contra el meu pit i oblidat tot el passat.

VITALIANO

Beso l'augusta mà com a penyora de fidelitat.

ANDRONICO

Al cel prego que et concedeixi la glòria.

ANASTASIO

Giustino: io meco in soglio
 Cesare ti dichiaro e a me compagno;
 e per dare al tuo merto
 della fede real pegno maggiore,
 vo' che a Leocasta oggi t'unisca amore.

GIUSTINO

Gran monarca, il tuo core
 degno è di mille imperi;
 coll'augusto favore
 sol puoi far degno il mio
 del compartito onore.

ANASTASIO

Or tu, mia bella, al sospirato sposo
 porgi la bianca mano.

ARIANNA

Stringo nella tua destra il mio riposo.

DUETTO**ANASTASIO e ARIANNA**

In braccio a te la calma
 del cor, del sen, dell'alma,
 mio car /caro,
 alfin godrò.

SCENA ULTIMA.

*Macchina maestosa rappresentante il tempio della Fama,
 fatto apparecchiare per la coronazione di Giustino.
 Tutti fuori che Amanzio.*

ANASTASIO

Vieni, famoso eroe. Da quel mio soglio
 premio avrà tua virtude. A Leocasta
 porgi la destra, e tu, mia cara,
 godi al seren d'aura tranquilla e chiara.

GIUSTINO

Seguo la gloria tua ch'è mia fortuna.

ARIANNA e LEOCASTA

Oh quante gioie un bel valore aduna!

ANASTASIO

Giustino: al tron al meu costat
 et declaro emperador i company meu;
 i per oferir al teu mèrit
 la més gran prova de la meva fidelitat reial,
 vull que l'amor t'uneixi avui a Leocasta.

GIUSTINO

Gran monarca, el teu cor
 és digne de mil imperis;
 només el teu august favor
 pot fer digne el meu cor
 de compartir aquest honor amb tu.

ANASTASIO

Tu, estimada esposa, ofereix la blanca mà
 a l'espòs pel qual tan sospires.

ARIANNA

En estrènyer la teva mà, estrenyo el meu repòs.

DUET**ANASTASIO i ARIANNA**

Entre els teus braços, amor meu,
 gaudiré per fi de
 la calma del cor,
 del pit, de l'ànima.

ESCENA FINAL

Una majestuosa Maquina escènica, que representa el
 temple de la Fama, aparellat per a la coronació de
 Giustino. Tots, excepte Amanzio.

ANASTASIO

Vine, heroi il·lustre. La teva virtut
 rebrà el premi del meu tron. Ofereix la mà
 a Leocasta, i tu, estimada meva,
 gaudeix de la serenitat d'una aura tranquil·la i clara.

GIUSTINO

Seguiré la teva glòria, que és la meva fortuna.

ARIANNA i LEOCASTA

Oh, quanta felicitat aplega una virtut sublim!

VITALIANO

Chi mai sperò sì bella calma in seno?

ANDRONICO

Non ordì mai più dolci nodi amore.

VITALIANO

Degno premio al valor d'un sì bel core.

ANASTASIO

Se più volte il tuo brando
troncò gl'ingiusti ceppi al nostro impero,
se i ribelli vincesti ed i nemici,
con gloriosi auspici, or è ben giusto,
ch'in mercè de' tuoi fasti al degno crine
il lauro io porga e t'incoroni Augusto.

GIUSTINO

Signor, al tuo volere
non ricuso l'onor di sì gran dono.
Poichè degno mi fai, degno ne sono.

ANASTASIO

Or con tromba giuliva
a' più remoti lidi il tuo gran nome,
il nome di Giustino
porti l'alata Diva.

CORO DEL POPOLO

Viva Giustino, Giustino Augusto Viva!

Doppo i nembi e le procelle
il sereno appare al fin.

ARIANNA, GIUSTINO

E nel ciel talor le stelle
fausto mostrano il seren.

CORO

Doppo i nembi e le procelle...

FINE DEL DRAMMA**VITALIANO**

Qui podria esperar mai una pau tan dolça?

ANDRONICO

Amor mai no ha ordit llaços d'amor més tendres.

VITALIANO

És la digna recompensa al valor de tan bell cor.

ANASTASIO

Si tantes vegades la teva espasa va tallar
les injustes cadenes que subjugaven l'imperi,
si vas vèncer els rebels i els enemics
amb gloriosos auspici, és ben just que ara,
en recompensa a les teves gestes,
et ceneixi amb llorer el front i et coroni emperador.

GIUSTINO

Senyor, si és el teu designi,
no rebutjo l'honor de tan gran regal.
Si tu me'n fas digne, digne en sóc.

ANASTASIO

I ara, al so d'alegres trompetes,
que la deessa alada porti
fins els més llunyans confins,
el teu gran nom, el nom de Giustino.

COR DEL POBLE

Visca Giustino, Giustino Emperador! Visca!

Després dels núvols i les tempestes,
el cel apareix serè per fi.

ARIANNA, GIUSTINO

I dalt del cel les estrelles
ens auguren dies de felicitat.

COR

Després dels núvols i les tempestes...

FI